

ภาระแสนหนักของครูไทย

1

เป็นที่ทราบกันแล้วว่า “งานพัฒนาการเรียนการสอน” ของครูเป็นลักษณะงานที่ต้องทำอยู่ตลอดเวลาไม่มีที่สิ้นสุด ทั้งในเวลานอกเวลาราชการ ทั้งในโรงเรียนนอกโรงเรียน ผู้เป็นครูจำเป็นต้องพร้อมรับภาระงานสอน ต้องค้นคว้าพร้อมรับสถานการณ์ที่แปรเปลี่ยนและมีวิธีการแก้ปัญหาพร้อมอยู่เสมอ แต่ด้วยสภาพความไม่พร้อมของการบริหารจัดการศึกษาซึ่งมีอยู่มากมายแทบทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณที่น้อยนิด อุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอ ครูไม่ครบชั้น ครูมีวุฒิไม่ตรงกับวิชาที่สอน วิธีการประเมินผลงานเพื่อความก้าวหน้าไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริงในสถานศึกษา ซึ่งไม่นับรวมเรื่องเงินเดือนค่าตอบแทนเหล่านี้ ล้วนแล้วเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนของครูอันส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนได้ทั้งสิ้น

ปัญหาการเรียนการสอนของครูเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทั้งก่อนสอน ระหว่างสอน และหลังสอน ไม่มีที่สิ้นสุดหมุนเวียนซ้ำแล้วซ้ำอีก บางปัญหาเกิดกับคนคนเดียวไปคนโน้น หลายปัญหาใช้เวลาสั้น ๆ วิธีการง่าย ๆ ครูทำเพียงคนเดียวได้ แต่หลายปัญหาต้องใช้วิธีการซับซ้อน หลากหลายเทคนิค ต้องใช้ระยะเวลานาน ๆ และได้รับความร่วมมือจากเพื่อนครู ผู้ปกครองหรือเพื่อนหน่วยงานอื่นจึงจะแก้ปัญหาได้สำเร็จ

ครูต้องสัมผัสกับความวุ่นวายตลอดเวลา ไม่มีครูคนไหนสามารถหนีปัญหาหรือไม่ยุ่งเกี่ยวเพิกเฉยต่อเรื่องราวต่างๆ เหล่านี้ได้เลย ดังนั้นครูทุกคนจึงต้องมีความพร้อมที่จะทำการสอนท่ามกลางปัญหาที่เกิดขึ้น ครูต้องตั้งสติมั่นไม่ว่าปัญหาอะไรจะเกิดขึ้นจะต้องดำเนินการสอนให้เด็กและเยาวชนของชาติเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุขให้จงได้

แต่ท่ามกลางความวุ่นวายของปัญหาหรือเปลี่ยนแปลงของการจัดการเรียนการสอนนั้น โรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีความพร้อมน้อยก็ค่อยขยับ แต่โรงเรียนเล็ก ๆ โกล ๆ เด็กเก่ง ๆ ที่พ่อแม่มีฐานะหน่อยก็พากันเข้าไปเรียนที่โรงเรียนใหญ่ ๆ ในเมืองจนหมด ไม่ใช่ความคิดของครู ใดๆ ก็อยากให้อลูเห็นแต่สิ่งดี ๆ ใหม่ ๆ ใหญ่ ๆ งาม ๆ เหลือแต่พวกที่ใครไม่เลือกไม่เอาได้ หรือไม่สามารถไปเรียนไกล ๆ ได้ พุดง่าย ๆ เหลือจากที่คนอื่นเลือกแล้ว เด็กพวกนี้มีอยู่มากมายในโรงเรียนชายขอบ ซึ่งทั้งขัดสน ยากจน ไม่ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ต้องปรับพื้นฐานก่อนเรียนกันวุ่นวายจนครูไม่เป็นอันจัดการเรียนการสอนตามปกติได้

ที่สำคัญเด็กเหล่านี้ลำพังแต่การหาอาหารเลี้ยงปากเลี้ยงท้องประทังชีวิตไปวัน ๆ ยังยากเย็น จะให้พวกเด็กเหล่านั้นมีความรู้ตามมาตรฐานชาติซึ่งมีอยู่มากมายนั้นเลิกพูดได้เลย บทบาทที่แท้จริงของครูจึงต้องคอยดูแลทั้งอาหารการกิน เสื้อผ้า ความเจ็บป่วย ไม่สบาย เงินทอง อุปกรณ์การเรียนการสอน สารพัดแถมควักเงินในกระเป๋าเองไปพร้อม ๆ กับการสอน วันไหนถ้าครูเห็นวิชาการมากไปผู้เรียนก็ปวดหัว การบ้านมากไปก็พาลขาดเรียน ครูต้องคอยประคบประหม่สารพัดยิ่งกว่าลูกในไส้ของตนเอง

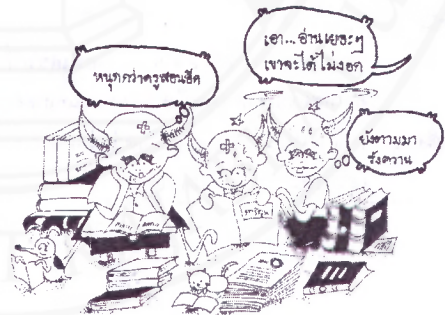
นี่คือสภาพภาระงานที่แท้จริงของครูในขณะนี้ ซึ่งต้องดำเนินไปแก้ปัญหาสารพัดไปจนปัญหาเหล่านั้นกลายเป็นส่วนหนึ่งของการสอนปกติ ครูไม่ได้สอนอย่างเดียวแล้วปล่อยให้ปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นเป็นไปตามธรรมชาติ ครูได้ใช้กระบวนการวิจัยเป็นขั้นตอนในการดำเนินการ มีวิธีสอนใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย แต่ถ้านำไปเทียบตามหลักวิชาการที่มีกฎเกณฑ์ซึ่งเคร่งครัดเหมือนสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาสูงอื่น ๆ ก็จะถูกรังเกียจในรูปแบบวิธีการนำเสนอว่าไม่เป็นไปตามหลักวิชาการ ทั้ง ๆ ที่ผู้เรียน

ในความรับผิดชอบมีการพัฒนาขึ้นมีทักษะชีวิตดีขึ้น อ่านออกเขียนได้ เป็นคนดีของชุมชน มีความสุขตามสภาพอย่างพอเพียง ที่เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตร

ดังนั้นควรมีการกำหนดมาตรฐานผลงานทางวิชาการของครูใหม่โดยไม่เทียบเคียงกับมาตรฐานทางวิชาการของสถาบันการศึกษาสูงอื่น ๆ เหล่านั้น ซึ่งมีธรรมชาติการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงอีกต่อไป

ครูไทยทั้งในเมืองและชนบทห่างไกลเหล่านั้นทุกคนล้วนมีความต้องการในการพัฒนา งาน พัฒนาดนให้มีวิทยฐานะสูงขึ้น เพื่อเป็นเกียรติยศและศักดิ์ศรีแก่วงศ์ตระกูล แต่ท่ามกลางความวุ่นวายเช่นนี้หลายคนมีคำถามว่า “แล้วจะทำอะไรเป็นผลงานทางวิชาการดี” แต่ก็ก็วุ่นวายเหลือก็กังวลแล้ว บอกว่าให้เอาปัญหาในชั้นเรียนมาแก้ไข “แล้วปัญหาอะไร” ปัญหามากมายทั้งวันทั้งปีทุกปีไม่สิ้นสุด ทุกวันนั้นก็ไม่มีเวลาคิดเรื่องของตัวเองอยู่แล้ว จะให้ทิ้งเด็กแล้วไปนั่งเขียนผลงานทางวิชาการเพื่อตนเองคงทำไม่ได้ ไม่ทำดีกว่า โหนว่าเชิงประจักษ์ เห็นตรวจแต่เอกสารทั้งนั้น ไม่เคยมีผู้ตรวจผลงานทางวิชาการคนใดลงมาดูสภาพจริงในพื้นที่ ทุกคนนั่งอ่านเอกสารทางวิชาการตามเกณฑ์มาตรฐานของสถาบันศึกษาระดับอุดมศึกษาสูงๆ นั่งอ่านตัวหนังสือ ดูเพียงตัวเลขตัวหนังสือออกมาเป็นคะแนน โดยไม่เคยเห็นความตั้งใจจริง ความดีความงาม ความวิริยะอุตสาหะ ซึ่งครูเหล่านั้นได้เสียสละขำกรการศึกษาของชาติไว้ได้ตลอดหลายสิบปีที่ผ่านมา แล้วครูจะหิบบอะไรขึ้นมาทำวิจัยกันดี

เมื่อภาระหน้าที่หลักของครูคือ “การสอน” ทั้งสอนคนสอนหนังสือ สิ่งที่ครูต้องปฏิบัติคือเตรียมการสอนแล้วดำเนินการสอนไปตามแผนการสอนที่จัดเตรียมไว้ ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ไปตามขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนจบ บันทึกผลหลังสอนทุกครั้งที่ทำการสอน แล้ววาง ๆ มานั่งวิเคราะห์บันทึกผลหลังสอนดู ก็จะพบปัญหาของการจัดการเรียนการสอนมากมายซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนา งาน พัฒนาดนเอง เป็นวิธีที่ง่ายที่สุดของครูโดยไม่ต้องทำงานสอน เป็นการทำผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวกับภาระงานสอนของตนเอง สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ และเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง คือสอนไปทำไป พบปัญหาแก้ไขจนผู้เรียนมีพัฒนาการและผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นตามเป้าหมาย ลักษณะการบันทึกผลหลังสอนซึ่งมีรูปแบบที่น่าสนใจดังนี้

บันทึกผลหลังสอน

แบบบันทึกเป็นรายครั้งที่ทำการสอน

เป็นรูปแบบการบันทึกผลหลังสอนที่เราพบเห็นทั่วไป ซึ่งมีวิธีการบันทึกคือ ผลการสอนต้องตรงกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังซึ่งกำหนดไว้ด้านหน้าของแผนการสอน ถ้าผลการเรียนรู้ที่คาดหวังมี 3 ข้อ ผลการสอนในบันทึกผลหลังสอนก็ต้องมี 3 ข้อ เช่นกัน ควรบันทึกปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำการสอนทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน โดยบันทึกชื่อบุคคล ลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมระบุสาเหตุ วิธีการแก้ไขเชิงสร้างสรรค์ซึ่งครูใช้ในการแก้ไข พร้อมระบุผลการแก้ไขให้ชัดเจน

บันทึกผลหลังสอน	
ผลการสอน	<ol style="list-style-type: none">อธิบายความสำคัญของครอบครัวที่มีต่อตนเองได้ทุกคนยอมรับความสำคัญของครอบครัวที่มีต่อตนเองอยู่ในระดับดีร่วมสนทนาแลกเปลี่ยนกับเพื่อนอยู่ในระดับดี
ปัญหา	<ol style="list-style-type: none">เด็กชายสมศักดิ์ นั่งซึมไม่ร่วมกิจกรรมกับเพื่อนเพราะอยู่กับแม่และยาย พ่อหนีไปมีเมียใหม่เด็กหญิงสมใจ ไม่สนใจงานที่มอบหมาย นั่งคุยเกี่ยวกับรถไปเที่ยวกรุงเทพมหานครกับเพื่อนตลอดเวลา
วิธีการแก้ไข	<ol style="list-style-type: none">ครูชวนเด็กชายสมศักดิ์ ไปคุยส่วนตัว พยายามไม่พูดถึงสาเหตุที่ทำให้ไม่สบายใจ แต่พยายามกระตุ้นให้คิดว่าถ้าสภาพเป็นเช่นนี้เราควรแก้ไขเช่นไรเพื่อให้ครอบครัวมีความสุขตามบทบาทหน้าที่ของลูก จนคลายความเศร้าซึมและร่วมเรียนกับเพื่อนได้ครูเดินไปร่วมนั่งสนทนากับกลุ่มเด็กหญิงสมใจ แล้วชวนสนทนาเรื่องครอบครัวจนเสร็จสิ้นภาระที่มอบหมาย

บันทึกผลหลังสอน เพื่อเฝ้าระวังผู้เรียนเป็นรายบุคคล

เป็นรูปแบบการบันทึกผลหลังสอนเป็นรายบุคคล เพื่อเฝ้าระวังและติดตามแก้ไข ปัญหาให้ผู้เรียนสามารถร่วมเรียนรู้กับเพื่อนได้อย่างปกติ ซึ่งครูผู้สอนอาจจะบันทึกแยกไว้เป็นราย ๆ ไป พร้อมระบุปัญหาที่เกิดขึ้นแต่ละครั้ง พร้อมระบุสาเหตุและวิธีการแก้ไขในแต่ละปัญหาไว้อย่างชัดเจน การบันทึกลักษณะเช่นนี้จะทำการบันทึกเมื่อมีปัญหากเกิดขึ้นเท่านั้น แล้วเก็บไว้เป็นหลักฐานสำหรับ นักเรียนรายบุคคล

เด็กขี้ลืม ?

ปัญหาที่
2

สาเหตุ : ลักษณะ

วิธีแก้ไข

1. ลืมอุปกรณ์การเรียน
2. ลืมขั้นตอนการทำงาน
3. ลืมตัวเลข ชื่อบุคคล
หมายเลขโทรศัพท์
สถานที่ วิธีการ ฯลฯ

1. จัดทำบันทึกช่วยจำ
2. จัดหมวดหมู่ของสิ่งที่จะทำ
3. ฝึกการจำหลักสำคัญ
4. เชื่อมโยงความรู้เดิมกับใหม่
5. ลดสิ่งรบกวน และเขียน
ข้อตกลงให้ชัดเจน

บันทึกผลหลังสอน เพื่อเฝ้าระวังรายบุคคลเป็นช่วงเวลา

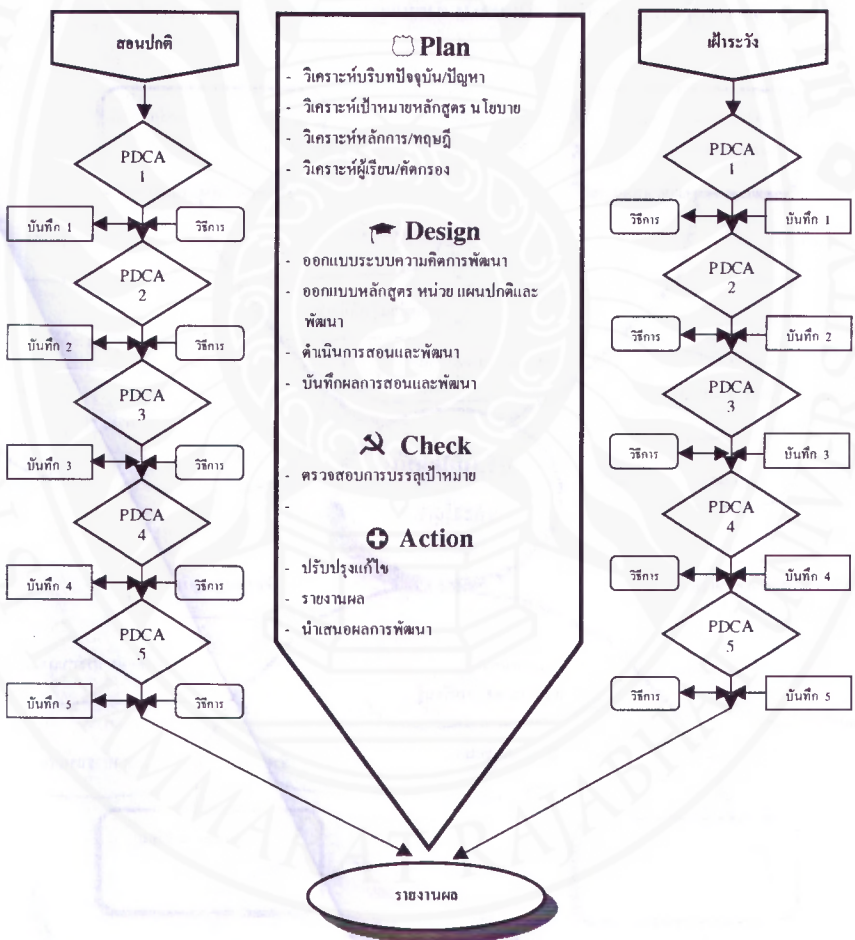
เป็นรูปแบบการบันทึกพฤติกรรมผู้เรียนรายบุคคล เพื่อเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่องในระยะหนึ่งจนมีการปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาขึ้นเป็นปกติ ซึ่งครูผู้สอนต้องใช้ความวิริยะอุสาหะในการเฝ้าระวังติดตาม แก้ไขและปรับเปลี่ยนวิธีการใหม่ ๆ ตลอดเวลา

ชื่อ เด็กหญิง สายใจ.....	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียน วัดบ้านตาล	อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
สัปดาห์ที่ 1	สัปดาห์ที่ 2
สภาพปัญหา ไม่กล้าพูด ไม่กล้าแสดงออกเมื่อให้พูดภาษาอังกฤษ สาเหตุจากกลัวผิดกลัวเพื่อนล้อเลียน	สภาพปัญหา ไม่กล้าพูด ไม่กล้าแสดงออก แต่จะพูดกับครูเท่านั้น
วิธีการแก้ไข/พัฒนา เรียกมาพูดคุยกับครู รับของและกล่าวขอบคุณ ขออนุญาตไปห้องน้ำ ขออนุญาตเข้าห้องเรียน	วิธีการแก้ไข/พัฒนา ให้เพื่อนสนิทมาคุยกับครูด้วย แล้วผลัดกันพูดกับครู แล้วให้เพื่อนนำไปฝึกสนทนากัน 2 คน
ผลการแก้ไข/พัฒนา กล้าพูดมากขึ้นแต่เสียงเบา ๆ ต้องคอยให้กำลังใจทุกครั้ง	ผลการแก้ไข/พัฒนา กล้าพูดกับคนอื่นนอกจากครูมากขึ้นแต่เฉพาะกลุ่มของตนเอง
สัปดาห์ที่ 3	สัปดาห์ที่ 4
สภาพปัญหา กล้าพูดกับคนอื่นนอกจากครูมากขึ้นแต่เฉพาะกลุ่มของตนเอง	สภาพปัญหา ยังต้องใช้เวลานานกว่าจะกล้าออกมาแนะนำเสนอต่อกลุ่มใหญ่ สั้นจนพูดไม่ออก
วิธีการแก้ไข/พัฒนา จัดกิจกรรมให้แสดงออกต่อกลุ่มใหญ่ทีละน้อย	วิธีการแก้ไข/พัฒนา ให้โอกาสในการนำเสนอต่อกลุ่มมากขึ้น
ผลการแก้ไข/พัฒนา ยังต้องใช้เวลานานกว่าจะกล้าออกมาแนะนำเสนอต่อกลุ่มใหญ่ สั้นและจะพูดไม่ออก	ผลการแก้ไข/พัฒนา ค่อย ๆ พัฒนา มีความมั่นใจเพิ่มขึ้นทีละน้อย คอยเสริมแรงเป็นระยะ ๆ

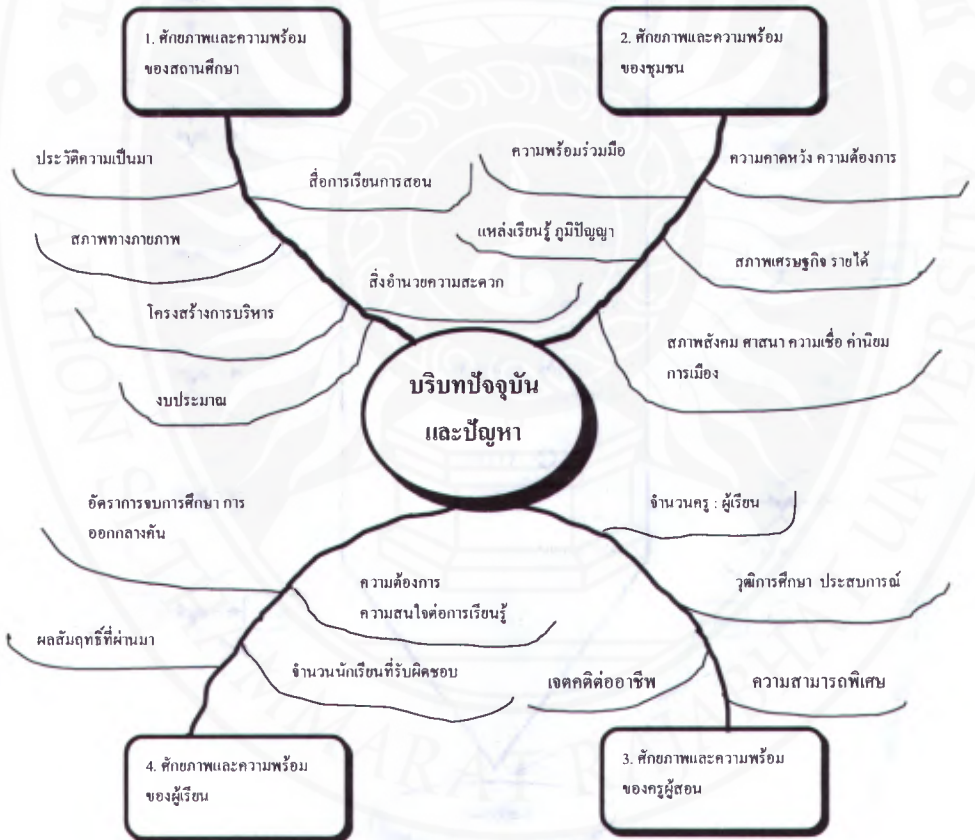
กระบวนการพัฒนางานสอนกับกระบวนการวิจัยอย่างง่าย

กระบวนการพัฒนางานปกติของครูผู้สอนส่วนใหญ่มี 2 ลักษณะ ประการแรกการเรียนการสอนปกติ ถ้ามีปัญหาการสอนเกิดขึ้นก็จะดำเนินการแก้ไขไปตลอดเวลาแล้วบันทึกผลหลังสอนไว้ ประการที่สอง กรณีมีปัญหาสำคัญต่อการเรียนรู้ที่ไม่สามารถใช้วิธีการเดิม ๆ ต้องคิดค้นหาวิธีการ สื่อ เทคนิคใหม่ ๆ มาแก้ไขปัญหาคงอยู่ไปกับการสอนปกติ เมื่อสอนจบก็จะบันทึกผลหลังสอนอีกรูปแบบหนึ่งเป็นรายกรณี หรือรายบุคคล ดังภาพ

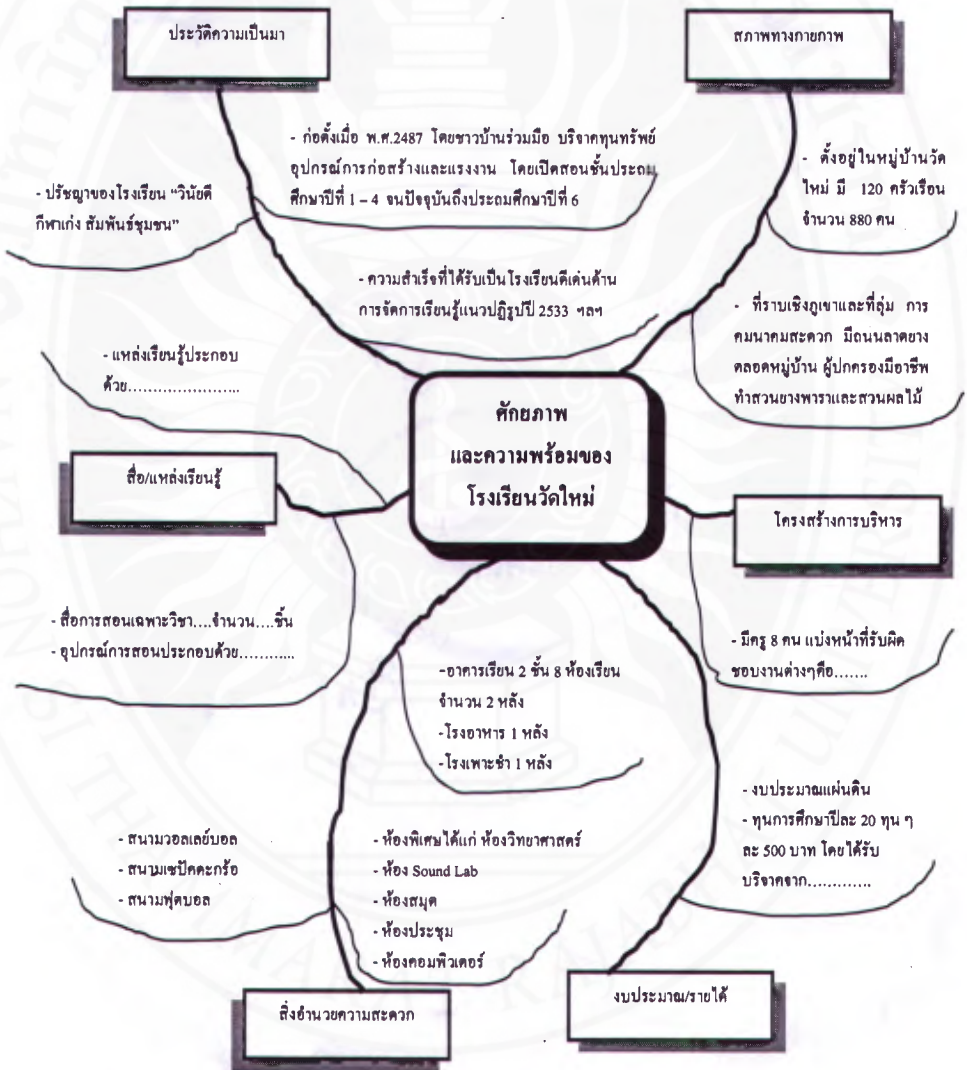

บริบทที่ควรศึกษาก่อนทำวิจัยอย่างง่าย

การศึกษาวิเคราะห์บริบทในการจัดการเรียนรู้เป็นขั้นตอนสำคัญ เป็นการศึกษาสภาพความพร้อมในทุกด้านของครูก่อนทำการสอน เพื่อให้เห็นภาพที่แท้จริงของตนเอง ทั้งสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ ศักยภาพและความพร้อมของสถานศึกษา ความพร้อมของชุมชน ที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในความรักใคร่ชอบไม่บรรลุตามมาตรฐาน เป้าหมาย ที่วางไว้ โดยจัดทำเป็นรายวิชา หรือเป็นเรื่อง ๆ ไปให้ครอบคลุมทั้งสภาพของโรงเรียน ชุมชน ครูผู้สอนและผู้เรียน ว่าเป็นเช่นไร ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างการวิเคราะห์ศักยภาพ และความพร้อมของสถานศึกษา

ตัวอย่างการวิเคราะห์ศักยภาพ

และความพร้อมของชุมชน

ความคาดหวัง : ให้ลูกศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นทั้งสายสามัญและอาชีว
ความต้องการ : ให้จัดการเรียนการสอนเน้นวิชาการและคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กันไป

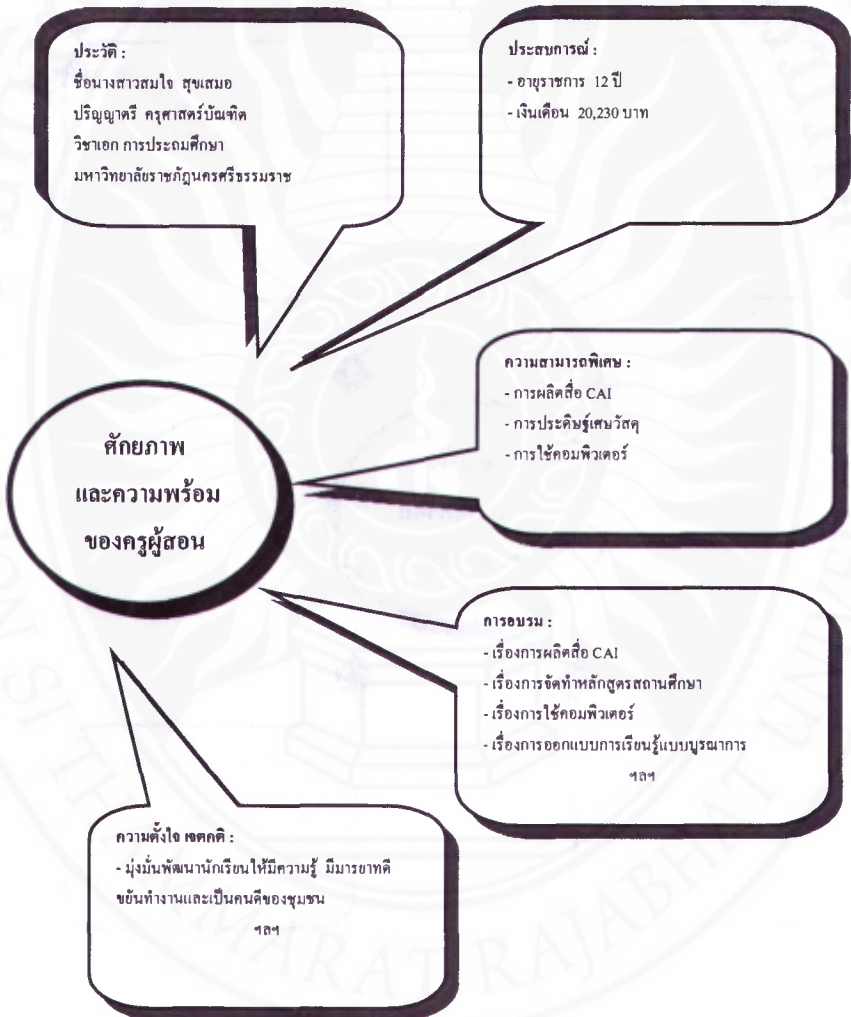
ความร่วมมือ : ให้ความร่วมมืออย่างดีในทุกเรื่องทั้งด้านแรงงานและการบริจาคทรัพย์สินเพื่อซื้ออุปกรณ์การเรียน

ศักยภาพ
และความพร้อม
ของชุมชน

สภาพสังคม: เด็กส่วนใหญ่อยู่กับปู่ย่าตายาย พ่อแม่ออกไปหางานทำในต่างเมือง มีระบบเครือญาติที่เข้มแข็ง มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น.....

รายได้ : มีรายได้จากผลผลิตสวนยางพารา สวนผลไม้ ตลอดปี
รายได้ต่อครัวเรือน : เฉลี่ยประมาณ 90,000 บาท ต่อปี

ตัวอย่างการวิเคราะห์ศักยภาพ และความพร้อมของครูผู้สอน

ตัวอย่างการวิเคราะห์ศักยภาพ และความพร้อมของผู้เรียน

สรุปปัจจัยเอื้อและปัจจัยขัดขวางต่อการจัดการเรียนการสอน

เมื่อทำการศึกษาวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้ของเราแล้ว ให้นำข้อมูลทั้งหมดมาสรุปเป็นปัจจัยเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ และปัจจัยขัดขวางหรืออุปสรรคต่อการจัดการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำวิจัยอย่างง่ายต่อไป

ปัจจัยเอื้อ	ปัจจัยขัดขวาง
ด้านสถานศึกษา : <ul style="list-style-type: none"> - อาคารสถานที่ ห้องพิเศษพร้อมต่อการจัดการจัดเรียนรู้ - ทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนที่ขาดแคลน - แหล่งการเรียนรู้เพียงพอสอดคล้องต่อการจัดการเรียนรู้ 	ด้านสถานศึกษา : <ul style="list-style-type: none"> - งบประมาณไม่เพียงพอในการส่งเสริมพัฒนาการเรียนการสอน
ด้านชุมชน : <ul style="list-style-type: none"> - มีความพร้อมให้การสนับสนุนต่อการจัดการเรียนการสอนทั้งแรงงานและทุนทรัพย์ 	ด้านชุมชน : <ul style="list-style-type: none"> - ฐานะยากจน - คนหนุ่มสาวออกไปหางานทำในตัวเมืองจึงเหลือแต่คนสูงอายุ
ด้านครูผู้สอน : <ul style="list-style-type: none"> - มีความตั้งใจ เสียสละสูง - มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน 	ด้านครูผู้สอน : <ul style="list-style-type: none"> - ครูไม่ครบชั้น ไม่ครบวิชา - ครูสอนไม่ตรงวุฒิ
ด้านผู้เรียน : <ul style="list-style-type: none"> - เห็นคุณค่า กระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน - ปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่ว 	ด้านผู้เรียน : <ul style="list-style-type: none"> - ขาดเรียนบ่อยเพราะต้องช่วยเหลือครอบครัว